

Anayasa Mahkemesi, hükümlü olarak cezaevinde bulunan başvuruçunun ifadesinin, **aynı ilde bulunan** infaz hakimliğince duruşmada hazır edilerek değil, cezaevinden SEGBİS sistemi aracılığıyla alınmasının, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Karar, SEGBİS sistemi ile ifade alma işleminin, otomatik olarak uygulanması gereken bir işlem olmadığı ve her somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Aslolan, kişilerin adil yargılanma hakkı kapsamında duruşmada hazır olmasıdır. Mümkün olduğunca kişiler duruşmada hazır edilmelidir.

KARAR METNİ AŞAĞIDA VERİLMEKTEDİR:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN GÜNDÜZ BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2018/13782)

Karar Tarihi: 10/3/2021

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucu : Gökhan GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, infaz hâkimliğince yapılan incelemede başvuruçunun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi aracılığıyla duruşmaya katılımının sağlanmaya çalışılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 24/4/2018 ve 25/4/2018 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca kişi yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2018/14187 numaralı başvuru dosyasının 2018/13782 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2018/13782 numaralı başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve diğer başvuru dosyasının kapatılmasına karar verilmiştir.

5. Komisyonca adil yargılanma hakkı dışındaki iddialar yönünden kabul edilemezlik kararı verilmiş, başvurunun adil yargılanma hakkına ilişkin kısmının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve başvuruçunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucu, başvuru konusu olayların geçtiği tarihte anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışma suçundan aldığı cezanın infazı kapsamında Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

11. Başvuruçunun da aralarında bulunduğu bazı hükümlülerin İnfaz Kurumunda kalmakta oldukları odaların bahçesine kamera takılmasını protesto etmek amacıyla 29/10/2017 ve 22/11/2017 tarihlerinde eylem yaparak gazete kâğıtlarını kameralara doğru atmak suretiyle kameraların görüş alanını kapatmaya çalıştıkları ve İnfaz Kurumu güvenliğini tehlikeye uğrattıkları iddia edilmiştir.

12. 29/10/2017 ve 22/11/2017 tarihlerinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak başvuruçunun da aralarında bulunduğu hükümlüler hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

13. Kamera kaydı izleme ve olay tutanaklarına göre anılan tarihlerde İnfaz Kurumunun C Blok 14 numaralı odasında kalmakta olan başvuruçunun suyla ıslatılmış

hâldeki gazete kâğıdı parçalarını ve diğer malzemeleri bahçe kameralarına doğru attığı, bahçenin etrafındaki tellerde asılı vaziyette kâğıt parçalarının bulunduğu ve kameraların üzerine ıslak gazete kâğıtlarının yapışması nedeniyle görüş açısının kapandığı anlaşılmaktadır.

14. Başvurucu, eyleme katılan ve haklarında disiplin soruşturması başlatılan diğer hükümlüler ile birlikte ortak yazılı savunma hazırlayarak İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığına (Disiplin Kurulu) sunmuştur. Başvurucu, yazılı savunmalarda özetle odaların iç kısımları ile havalandırma alanlarını ve genel olarak ortak yaşam alanlarını 24 saat gözetleyecek şekilde kameralar monte edildiğini, insan onuruna aykırı olan bu duruma engel olmak için söz konusu kameraların görüntü almalarını engellemeye çalıştıklarını ifade etmiştir.

15. Disiplin Kurulu 2/11/2017 ve 30/11/2017 tarihlerinde; başvurunun *kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söyleme veya davranışta bulunma* eylemlerinden sırasıyla 2 gün ve 4 gün hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

16. Başvurucu anılan kararlara karşı Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyet başvurularında bulunmuştur. Hâkimliğin E.2017/1946 ve E.2017/2040 sayılı dosyalarına kaydedilen başvuruların duruşmalı olarak incelenmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda Hâkimlik tarafından İnfaz Kurumuna müzekkere yazılarak başvurunun duruşmaların yapılacağı tarihlerde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odasında hazır bulundurulması ve Disiplin Kurulu kararları ile ilgili savunmasını vekâletnamesini ibraz etmesi suretiyle avukatı ile birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabileceği hususunun başvuruca bildirilmesi istenmiştir.

17. Anılan müzekkerenin İnfaz Kurumu idaresince başvuruca tebliğ edilmesi üzerine başvuruca celse aralarında Hâkimliğe dilekçe göndererek SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılmak istemediğini, duruşma salonunda bizzat hazır bulunarak savunma yapmak istediğini ifade etmiştir.

18. Disiplin Kurulunun 2/11/2017 tarihli kararına yapılan şikâyet başvurusuna ilişkin olmak üzere Hâkimliğin E.2017/1946 sayılı dosyası üzerinden görülen yargılama toplam üç celsede tamamlanmıştır. Yargılamanın 27/12/2017 tarihli ilk celsesinde SEGBİS odasında hazır bulunan başvuruca, müdafinin mazereti nedeniyle süre talebinde bulunmuş; Hâkimlikçe talep kabul edilerek duruşma 24/1/2018 tarihine ertelenmiştir.

19. Yargılamanın 24/1/2018 tarihli ikinci celsesinde başvuruca SEGBİS odasında hazır bulundurulmuştur. Bu celsede tutanak münzilerinden Ö.A.nın beyanına başvurulmuştur. Ö.A. beyanında özetle başvurunun diğer oda arkadaşları ile birlikte gazete kâğıtlarını ıslatarak yapışkan hâle getirdiğini ve bunları kameralara yapıştırarak kameraların görüntü almasını engellediğini ifade etmiştir. Başvurucu, tanığın beyanlarına karşı savunmasını yapmak üzere duruşma salonunda hazır bulunmak istediğini; SEGBİS aracılığı ile savunma yapmayacağını belirtmiştir.

20. Yargılamanın 14/2/2018 tarihli son celsesine de SEGBİS aracılığı ile katılan başvuruca; SEGBİS ortamında ifade vermeyi kabul etmediğini, duruşma salonuna gelerek huzurda ifade vermek istediğini ifade etmiştir. Hâkimlik, SEGBİS aracılığı ile duruşma yapılmasının mevzuata uygun olduğu gerekçesiyle başvurunun duruşma hazır

bulunma talebini reddederek yargılamaya SEGBİS üzerinden devam edilmesine karar vermiştir.

21. Hâkimlik 14/2/2018 tarihli kararı ile "2/11/2017 tarihli disiplin cezasının kanuna uygun olduğu" gerekçesiyle başvurusunun itirazının reddine ve 2 günlük hücre cezasının onanmasına karar vermiştir.

22. Başvurucu, duruşma salonunda bizzat hazır bulunarak ifade vermek istediği hâlde SEGBİS ile duruşmaya katılmaya zorlanmasının savunma hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek karara itiraz etmiştir.

23. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/3/2018 tarihli kararı ile başvurusunun itirazı reddedilmiştir.

24. Öte yandan Disiplin Kurulunun 30/11/2017 tarihli kararına karşı yapılan şikâyet başvurusuna ilişkin olmak üzere Hâkimliğin E.2017/2040 sayılı dosyası üzerinden görülen yargılama tek celsede tamamlanmıştır. 7/2/2018 tarihli duruşmada SEGBİS odasında hazır bulunan başvuru; SEGBİS aracılığı ile savunma yapmayacağını, duruşma salonunda hazır bulunmak istediğini ifade etmiştir. Hâkimlik, SEGBİS ile duruşma yapılmasının *yüz yüzelik* ilkesini ihlal etmediğine dair yargı kararlarının mevcut olduğunu belirterek başvurusunun duruşmada hazır bulunma talebini reddetmiştir. Bunun üzerine başvuru SEGBİS aracılığı ile savunma yapmıştır. Başvuru savunmasında özetle kameraların kayıt yapması nedeniyle özel hayatının kısıtlandığını, bu durumu protesto etmek amacıyla yaptığı eylem sırasında korku, kaygı veya panik yaratacak biçimde herhangi bir davranışta bulunmadığını ileri sürmüştür.

25. Hâkimlik 7/2/2018 tarihinde, Disiplin Kurulunun 30/11/2017 tarihli kararının kaldırılmasına yönelik itirazın reddine ancak bu kararla verilen 4 günlük hücre cezasının 1 gün hücre cezası olarak onanmasına karar vermiştir.

26. Başvuru; duruşma salonunda bizzat hazır bulunarak ifade vermek istediği hâlde SEGBİS ile duruşmaya katılmaya zorlandığını, duruşma salonunda savunma yapma hakkının kullandırılmadığını belirterek karara itiraz etmiştir.

27. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/3/2018 tarihli kararıyla "*itirazın reddi kararının [k]anun, [t]üzük ve [y]önetmelik hükümleri çerçevesinde [verildiği] dosya kapsamı ve mevcut delillere göre verilen kararlarda usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı*" belirtilerek başvurusunun itirazı reddedilmiştir.

28. Nihai kararlar başvurucuya 28/3/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuru 24/4/2018 ve 25/4/2018 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

29. İlgili hukuk kaynakları için bkz. *Emrah Yayla* ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, §§ 28-42) başvurusu hakkında verilen karar.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 10/3/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurusunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu; duruşma salonunda bizzat hazır bulunarak savunma yapmak istediği hâlde SEGBİS ile duruşmaya katılmaya zorlandığını, duruşma salonunda bizzat savunma yapma hakkının kullandırılmadığını belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

32. Bakanlık görüşünde; SEGBİS ile ilgili mevzuat hakkında açıklamalarda bulunularak SEGBİS yönteminin hangi durumlarda uygulanabileceğinin, hangi merciin bu yöntemin kullanılmasına karar verme yetkisine sahip olduğunun ve ses-görüntü bağlantısı için gerekli olan teknik altyapıya ilişkin koşulların ilgili mevzuatta açık bir şekilde düzenlendiği belirtilmiştir. Görüş yazısında; SEGBİS ile ifadesi alınanların duruşma salonundakileri görebilme ve söylenenleri duyabilme imkânı bulunduğu, yargılama makamının ve duruşmada hazır bulunan diğer kişilerin de aynı şekilde ifade alma, beyanda bulunma ve soru yöneltme gibi yargısal işlemleri karşılıklı olarak gerçekleştirebilme imkânına sahip oldukları, başka bir ifadeyle SEGBİS'in içerdiği bu özellikler sayesinde yargılamanın unsurlarından biri olan yüz yüzelik ilkesinin gerçekleştiği belirtilmiştir.

33. Bakanlık görüşünde ayrıca başvurunun SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımının sağlanmasına ilişkin kararın infaz hâkimliğince gerekçelendirildiği ve bu gerekçenin genel ve kategorik bir gerekçe olmadığı ifade edilmiştir. Görüş yazısında; duruşmanın SEGBİS yoluyla yapılmış olmasının başvurunun yargılamanın makul bir süre içerisinde sonuçlandırılması amacına uygun olduğu, bu suretle adil yargılanma hakkının tüm unsurlarının yerine getirildiği vurgulanmıştır.

34. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında infaz hâkimliğinin yargı çevresindeki bir infaz kurumunda bulunduğu hâlde duruşmalara bizzat katılımının sağlanmadığını, duruşmaya etkin bir şekilde katılarak avukatı ile iletişim kurma ve tanıkları sorgulama imkânından yararlanmadığını ifade etmiştir.

B. Değerlendirme

35. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında duruşmada hazır bulunma hakkı yönünden incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Anayasa Mahkemesi daha önce vermiş olduğu birçok kararda, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğunu belirterek hakkın kapsamının bu konularla sınırlandırıldığını kabul etmiştir (*Anurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 23; *Nihat Akbulak* [GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018, § 35; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 44). Öte yandan Anayasa Mahkemesi; ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ya da hükümlüler hakkında uygulanan disiplin cezalarının infazının kişilerin

üzerinde yaratacağı etkiyi değerlendirmek suretiyle bazı disiplin cezalarının kişisel hak ve bu bağlamda medeni hak niteliğinde olduğunu, söz konusu disiplin cezalarına karşı yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin de medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ifade etmiştir (örnek olarak bkz. *Giyasettin Aydın*, B. No: 2013/1852, 25/3/2015, § 37; *Cihan Yeşil*, B. No: 2013/8635, 6/5/2015, § 35; *Metin Yamalak (2)*, B. No: 2013/9450, 13/4/2016, § 59).

38. Somut olayda başvuru, aldığı disiplin cezalarının infazından dolayı haberleşme veya iletişim araçlarından ve ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılacağından başvurunun söz konusu disiplin cezalarından dolayı yaptığı şikâyetin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin de medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla hakkında uygulanan disiplin cezası nedeniyle başvurunun yaptığı şikâyetin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin *medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık* kapsamında kaldığının ve somut olayda Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir.

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Anayasa Mahkemesi aynı mahiyetteki şikâyetleri *Emrah Yayla* (bkz. §§ 58-86) kararında incelemiş olup anılan karardaki ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıklarda tarafların SEGBİS aracılığı ile duruşmaya katılımlarının sağlanmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunu tespit ederek bu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığına ilişkin değerlendirmenin ise *kanunilik, meşru amaca dayalı olma ve ölçülülük* ilkeleri yönünden yapılacak inceleme sonucunda belirlenebileceğini ifade etmiştir. Buna göre medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıklarda tarafların SEGBİS aracılığıyla duruşmaya katılımlarının sağlanması şeklindeki müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için kanuni bir temelinin bulunması, meşru bir amaca dayalı ve ölçülü olması gerekmektedir (*Emrah Yayla*, §§ 62 - 67).

41. Anayasa Mahkemesi *Emrah Yayla* kararında söz konusu müdahalenin ölçülü bir müdahale olarak kabul edilebilmesi için gerekli olan genel ilkeleri de ortaya koymuştur (*Emrah Yayla*, §§ 68-75). Bu genel ilkelere göre medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin ölçülü bir müdahale olup olmadığı ölçülülük ilkesinin alt ilkeleri olan *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* ilkeleri yönünden yapılacak değerlendirmenin sonucuna göre belirlenebilecektir. Buna göre duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye *elverişli* olması, ulaşılmak istenen amaç bakımından *gerekli* olduğunun gösterilmesi ve *orantılılık* yönünden bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede özellikle *gereklilik ilkesi* uyarınca uyuşmazlığın tarafının duruşmada hazır bulunmasını zorunlu kılan bir olgunun yokluğu derece mahkemelerince somut ve olaya uygun bir gerekçeyle ortaya konulmalıdır. Bu gerekliliğin ortaya konulması bağlamında, kişilerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı

talep etmelerine rağmen SEGBİS yoluyla katılımlarının neden yeterli görüldüğünün ve duruşmada bizzat hazır bulunmayı imkânsız hâle getiren veya büyük ölçüde zorlaştıran koşulların neler olduğunun ifade edilmesi gerekir (*Emrah Yayla*, § 73).

42. Somut olayda, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuruçunun İnfaz Hâkimliğince açılan duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin reddedilmesi 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 6. maddesinin yollamasıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasına dayandığından anılan müdahale *kanunilik* ölçütünü karşılamaktadır. Ayrıca hükümlülerin ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transferleri nedeniyle oluşan gecikmelerin azaltılması ve yargılamaların hızlandırılması sebebiyle duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı anlaşılmaktadır. Başvuruçunun duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin makul sürede yargılama yapılması amacına ulaşılması bakımından *elverişli* bir araç olduğu söylenebilir.

43. Ancak başvuruçunun davranışları sebebiyle uygulanan bir disiplin cezasının şikâyet konusu edildiği uyuşmazlık kapsamındaki duruşmada hazır bulunmanın gerekli görülmemesinin sebepleri somut olarak açıklanmamıştır. Hâkimliğin "*SEGBİS yönteminin mevzuata uygun olduğu*" yönündeki gerekçesi aslında başvuruçunun duruşmada bulunma talebinin somut yargılamayla bağlantılı olmayan genel bir sebeple ve kategorik olarak reddedildiğini göstermektedir. Anılan gerekçe her durumda duruşmada bulunma talebinin reddedilmesi gerektiğini belirtmektedir. Somut olayda başvuruçunun duruşmaya katılması yönünde hiçbir çaba içine girilmemiş, aynı şehir merkezinde bulunan bir ceza infaz kurumundan duruşmaya katılamamasının niçin *gerekli* görüldüğü açıklanmamıştır. Bu çerçevede Hâkimlikçe hiçbir alternatif değerlendirilmeden ve olaya özgü somut gerekçeler de sunulmadan -genel ve kategorik bir yaklaşımla- başvuruçunun duruşmada hazır bulunma talepleri reddedilmiştir. Uyuşmazlığın bizzat duruşmada bulunmayı gerektiren bir nitelik taşıyıp taşımadığı hususunda Hâkimlikçe herhangi bir değerlendirme yapılmadan genel ve kategorik bir sebeple başvuruçunun yokluğunda duruşma yapılması ve duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesi müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna yol açmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçuyu lehine tazminata

hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını oradan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

46. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

48. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

49. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58-59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66-67).

50. İncelenen başvuruda duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

51. Bu durumda duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

52. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Selahaddin MENTEŞ'in karşı oyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (E.2017/1946, K.2018/243; E.2017/2040, K.2018/157) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/3/2021 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin Sayın çoğunluğu tarafından başvurunun adil yargılama kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkını ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk kararına belirtilen gerekçelerle katılmadım.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir. Başvurucu hakkında; hükümlü bulunduğu Kırıkkale F Tipi Cezaevinde disiplin kurulunun 2/11/2017 tarihli kararıyla disiplin cezası uygulanmıştır.

3. Disiplin kurulu kararına karşı başvuru infaz hakimliğine müracaatta bulunmuştur. İnfaz hakimliğince disiplin kurulunca verilen karar değiştirilerek onanmıştır. İnfaz hakimliğinin kararına karşı Kırıkkale 1. Ağır ceza mahkemesine itiraz edilmiş itiraz mahkemece reddedilmiştir.

4. Başvurucu infaz hakimliğinde savunmasını bizzat mahkemede yapmak istediğini SEGBİS sistemiyle savunma yapmayacağını mahkemeye iletmiştir.

5. İnfaz hakimliği SEGBİS ile duruşma yapılmasını yüz yüze ilkesine ihlal etmediğine dair yargı kararlarının bulunduğunu belirterek talebi reddetmiş bunun üzerine başvuru SEGBİS aracılığıyla savunma yapmıştır.

6. UYAP; teknolojik gelişmeleri kullanarak Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının, bağlı ve ilgili kuruluşların, adli ve idari tüm yargı veya yargı destek birimlerinin donanım veya yazılım olarak iç otomasyonunu benzer şekilde bilgi otomasyonun sistemlerini kurmuş kamu kurum ve kuruluşları ile dış entegrasyonu sağlayan bir bilişim sistemidir. Elektronik imza alt yapısına uygun olarak geliştirilmiş merkezi bir bilgi sistemi kurulmuş bu sistemde yargı ve yargı destek birimleri arasında

fonksiyonel tam entegrasyon sağlanmıştır. Sistemde elektronik imza rolleri bulunan hâkim, savcı, avukat, zabıt kâtibi, vatandaş yetkileri çerçevesinde her türlü bilgi belge sisteme aktarmakta sistemde aktif ve güvenli işleyişi sağlamaktadır. Daha önce yazışma ve ara kararı gerektiren bilgi ve belgeler e devlet sisteminden güvenli olarak doğrudan temin edilebilmektedir.

7. UYAP ile ilgili kanuni alt yapı başta 5271 sayılı Kanun (CMK) olmak üzere Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve ilgili bütün kanunlara ve yönetmeliklere düzenlemeler konularak sağlanmıştır. Bu bağlamda CMK'nın "Elektronik işlemler" kenar başlıklı 38/A maddesinde UYAP ile ilgili olarak (ayrıntılı hükümler içeren) şu düzenlemeye yer verilmiştir.

"(1) Her türlü ceza muhakemesi işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılır. Bu işlemlere ilişkin her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.

(2) Kanunlarda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, dosyalar güvenli elektronik imza kullanılarak UYAP'tan incelenebilir ve her türlü ceza muhakemesi işlemi yapılabilir.

(3) Bu Kanun kapsamında fiziki olarak hazırlanması öngörülen her türlü belge ve karar elektronik ortamda düzenlenebilir, işlenebilir, saklanabilir ve güvenli elektronik imza ile imzalanabilir.

(4) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlar diğer kişi veya kurumlara elektronik ortamda gönderilir. Güvenli elektronik imza ile imzalanarak gönderilen belge veya kararlar, gerekmedikçe fiziki olarak ayrıca düzenlenmez ve ilgili kurum ve kişilere gönderilmez.

(5) Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir.

(6) Güvenli elektronik imza ile imzalanan belge ve kararlarda, mühürleme işlemi ile kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesini öngören hükümler uygulanmaz.

(7) Zorunlu nedenlerle fiziki olarak düzenlenmiş belge veya kararlar, yetkili kişilerce taranarak UYAP'a aktarılır ve gerektiğinde ilgili birimlere elektronik ortamda gönderilir.

(8) Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim, Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen yetkili kişi tarafından imzalanır ve mühürlenir.

(9) Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.

(10) Yargı birimlerinin ihtiyaç duyduğu nüfus, tapu, adli sicil kaydı gibi dış bilişim sistemlerinden UYAP vasıtasıyla temin edilen bilgi, belge ve kayıtlar, zorunlu olmadıkça ayrıca fiziki olarak istenilmez. UYAP'tan dış bilişim sistemlerine gönderilen bilgi ve belgeler ayrıca zorunlu olmadıkça fiziki ortamda gönderilmez.

(11) Ceza muhakemesi işlemlerinin UYAP'ta yapılmasına dair usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

8. CMK'nın 147. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendinde ise ifade alma ve sorgu işlemlerinde kaydında teknik imkanlardan yararlanılacağı hükmüne yer verilmiştir. Aynı kanunun 196. maddesinde de "*Sanığın duruşmadan bağışık tutulması*" kenar başlığı altında sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun ve savunmasının yapılabileceği belirtilmiştir.

9. SEGBİS sistemi ulusal ağı yargı sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği bir bilişim sistemidir. SEGBİS teknik özellikleri ve donanımı itibarıyla UYAP'ta görüntülü kayıt yapıldığı takdirde duruşma salonunun bir parçası olarak işlev görmektedir. Sistemde ifade alınırken SEGBİS ile duruşma salonuna bağlanan kişiler duruşma salonundakileri görmekte duruşmada yapılanları takip edebilmekte konuşulanları duyabilmektedir.

10. SEGBİS sistemine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla çıkarılan ve 29/9/2011 tarihli ve 28060 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in 9. maddesinde görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması imkânın varlığı halinde kanunlardaki usul esaslar dairesinde soruşturma veya kovuşturma aşamasındaki yapılan her türlü işlemin SEGBİS ile kayda alınacağı belirtilmiştir. Aynı Yönetmeliğin ceza infaz kurumunda bulunanlar başlığı altında ceza infaz kurumunda bulunan kişinin SEGBİS ile dinlenebileceği ve bu sistem ile duruşmaya katılabileceği düzenlenmiştir.

11. Öte yandan Anayasa'nın 141. maddesinde son fıkrasında "*Davaların az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırması yargının görevidir.*" denmektedir. Bunun bir yansıması olarak CMK'nın temel yaklaşımı duruşmanın tekliği (tek bir celsede tamamlanması) ilkesidir. UYAP ve SEGBİS sistemi teknik alt yapısı ve sağladığı imkanlar ile bilgi ve belgeye ulaşım kolaylığı göz önüne alındığında tümüyle bu sistemi sağlamaya yönelik olarak tasarlandığı söylenebilir. Dolayısıyla SEGBİS sistem olarak Anayasa'nın bu kuralına uygun ve kuralla öngörülen meşru amacı sağlamaya yönelik olarak işlemektedir.

12. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde başvuru duruşmaya SEGBİS yoluyla katılımın sağlanması başlı başına adil yargılanma hakkına aykırı bir durum değildir.

13. İnfaz hakimliğince başvuru duruşmaya SEGBİS sistemi ile savunmasının alınacağı kendisine bildirilmiş SEGBİS sistemi üzerinden de savunması alınmıştır.

14. Başvuru yukarıda belirtilen gerekçelerle duruşma salonunun bir parçası olan SEGBİS ile savunmasını sunması nedeniyle adil yargılanma kapsamında duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılamaz.

15. Bu açıklamalar ışığında somut olayı değerlendirildiğinde başvurucunun duruşmaya SEGBİS yoluyla katılımının sağlanması başlı başına adil yargılanma hakkına aykırı bir durum olmadığından sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye

Selahaddin
MENTEŞ